

VE STAROVĚKÉ ALEXANDRII
SE SCHYLUJE K POVSTÁNÍ
PROTI ŘÍMU...

DETEKTIV DECIUS CAECILIUS
METELLUS ZNOVU VE VÍRU
ZLOČINŮ A INTRIK

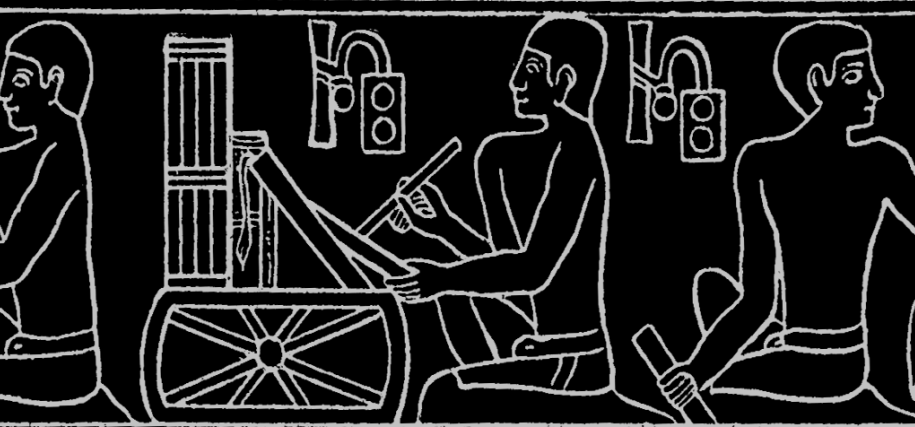

JOHN MADDOX
ROBERTS

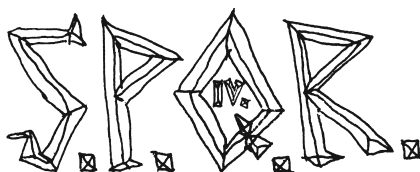

DOKOŘÁN
UVÁDÍ:

**CHRÁM
DEVÍTI
MÚZ**

JOHN MADDOX ROBERTS

CHRÁM DEVÍTI MÚZ

SPQR – SENATUS POPULUSQUE ROMANUS,
TJ. SENÁT A LID ŘÍMSKÝ

PŘELOŽIL ALEŠ DROBEK

NAKLADATELSTVÍ DOKOŘÁN

John Maddox Roberts

Chrám devíti Múz
SPQR IV

© John Maddox Roberts 1992, 2012
Translation © Aleš Drobek, 2007, 2012

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí
být rozmnožována a rozšiřována jakýmkoli způsobem bez
předchozího písemného svolení nakladatele.

Druhé vydání v českém jazyce (první elektronické)
Z anglického originálu *SPQR IV. The Temple of the Muses*
přeložil Aleš Drobek

Odpovědný redaktor Marek Pečenka

Redakce Jaroslava Jiskrová

Obálka Pavel Růt

Sazba Miloš Jirsa (pdf)

Konverze do elektronické verze eReading, s r.o. (epub, mobi)

Vydalo v roce 2012 nakladatelství

Dokořán s. r. o., Holečkova 9, Praha 5,
dokoran@dokoran.cz, <http://www.dokoran.cz>

(516. publikace, 53. elektronická, pdf)

(519. publikace, 56. elektronická, epub)

(522. publikace, 59. elektronická, mobi)

ISBN 978-80-7363-454-4 (pdf)

ISBN 978-80-7363-457-5 (epub)

ISBN 978-80-7363-460-5 (mobi)

I

Nikdy jsem nepatřil k těm, kdo tvrdí, že je lépe zemřít než opustit Řím. Z Říma jsem musel koneckonců uprchnout již několikrát, abych si zachránil krk. Život mimo něj mi však vždy připadal jako pobyt v záhrobí, jako kdybych se díval z druhého břehu Styx na daleký, předaleký svět živých, kde se odehrává vše důležité. Existují však místa, pro něž to neplatí. Jedním z nich je Alexandrie.

Pamatuji si, jak jsem ji spatřil poprvé, jako by to bylo včera, ačkoli zrovna ze včerejšího dne si nevzpomínám vůbec na nic. Samozřejmě když se člověk blíží k Alexandrii po moři, nevidí nejprve město samo, nýbrž ostrov Faros.

Ze vzdálenosti dobrých dvaceti mil vypadal jako šmouha na obzoru. Jako blázni jsme přetnuli moře rovnou přímkou, od severu k jihu, místo abychom se jako rozumní lidé drželi pobřežní linie. A aby toho nebylo málo, neplavili jsme se na břichaté obchodní lodi, nýbrž na honosné válečné galéře, která na sobě měla tolik nátěru a ozdobného kování, že by to menší loď stáhlo ke dnu. Na přídi, kousek nad klounem, se svíjel párek bronzových krokodýlů; od kmitajících vesel, která nás hnala kupředu, odstříkovala voda a kovové bestie vypadaly, jako by jim od zubatých tlam šla pěna.

„Tohle je Alexandrie,“ oznámil navigátor, větrem ošlehaný Kypřan v římském stejnokroji.

„Máme dobrý čas,“ zabručel můj významný příbuzný Metellus Kretikus. Jako většina Římanů jsme oba k smrti nenávidě-

li moře a vůbec vše, co souviselo s cestováním po vodě. Proto jsme si také zvolili nejnebezpečnější cestu do Egypta. Byla totiž nejkratší. Neexistuje rychlejší plavidlo než plně osazená římská triéra a my od vyplutí z Massilie nedopřáli veslařům sebemenší odpočinek. Ještě nedávno jsme plnili únavnou roli vyslanců u smečky rebelantských Galů, které jsme se snažili přesvědčit, aby se nepřidávali k Helvétiům. Galii jsem ze srdce nenáviděl, takže jsem se převelice zaradoval, když senát převelel Kretika na ambasádu v Egyptě.

Před stěžněm galéry se zvedala roztomilá miniaturní pevnost a já vylezl na její bojovou plošinu, abych měl lepší výhled. Za pár minut se ze šmouhy vyklubal sloup dýmu a za další chvíli se objevila věž. Z takové dálky vypadala maličká, až bylo člověku zatěžko uvěřit, že je jedním z divů světa.

„Takže to je ten slavný maják?“ To promluvil můj otrok Hermes. Nejistě vyšplhal za mnou. Trpěl ještě krutější mořskou nemocí než já, což mi dodávalo jistou útěchu.

„Slyšel jsem, že zblízka je působivější,“ ujistil jsem ho. Maják nejprve vypadal jako štíhlý pilíř, jehož bílá stěna oslnivě zářila v poledním slunci. Když jsme připluli blíž, spatřil jsem, že štíhlá věž je usazena na své robustnější sestře a ta trůní na ještě širším podstavci. Nakonec jsme uviděli Faros a já začínal tušit, jak obrovský musí maják být, neboť neochvějně vévodil ostrovu, který byl sám dost velký, aby při pohledu z moře zastínil celou Alexandrii.

Maják se vypínal na východním výběžku ostrova a právě jemu jsme nyní pluli vstříc, ježto jsme měli namířeno do Velkého přístavu. U západního cípu ostrova se rozkládal přístav Eunostos, neboli Přístav bezpečného návratu, odkud mohly lodě vplouvat do kanálu, který spojoval město s Nilem, nebo pokračovat na jih, k jezeru Mareotis. Eunostos byl tudíž předurčen

stát se obchodním přístavem. My však přicházeli v záležitostech státu a čekalo nás přijetí v Paláci, který se nacházel poblíž Velkého přístavu.

Když jsme obeplouvali východní cíp ostrova, zaklonil Hermes hlavu a zahleděl se na maják. Vrcholek mohutné věže korunoval kruhový altánek, který do neúnavné brízy chrlil plameny a dým.

„Je vážně vysoký,“ připustil Hermes.

„Údajně přes čtyři sta stop,“ upřesnil jsem. Staří nástupníci králové, kteří následovali Alexandra, stavěli v měřítku, které si v ničem nezadalo s érou faraonů. Jejich monstrózní hrobky a chrámy a sochy byly sice bezúčelné, leč impozantní, a to bylo hlavní. Tomu jsme my Římané rozuměli. Imponovat davům je důležité. My ovšem dávali přednost užitečným stavbám, jako silnicím, akvaduktům nebo mostům. Alespoň že maják nesporně užitečný byl, třebaže poněkud nadměrný.

Jakmile jsme propluli mezi Farem a mysem Lochias, naskytl se nám nádherný pohled na město. Alexandrie se prostírala na pásu země, který odděloval jezero Mareotis od moře, západně od nilské delty. Alexandr si tuto polohu zvolil proto, aby jeho nové hlavní město bylo součástí řeckého světa, nikoli pověřivého starého Egypta. Byl to moudrý tah. Celé město bylo z bílého kamene a působilo úchvatným dojmem. Podobalo se spíš jakémusi idealizovanému modelu než skutečnému městu. Řím není kdovíjak krásný, třebaže má pár krásných budov. Alexandrie byla nepopsatelně nádherná. Žilo v ní více obyvatel než v Římě, ovšem po typické římské přelidněnosti a neuspořádanosti tu nebylo ani stopy. Nevyrostla tu sama od sebe jako většina měst, nýbrž byla naplánována, rozvržena a postavena rovnou jako velkolepá metropole. Všechny významnější budovy se na tom plochem proužku země vyjímaly jako na dlani, od ohrom-

ného Serapidova chrámu v západní čtvrti po zvláštní umělý pahorek a chrám Paneum na východě.

Největším komplexem byl však Palác, který se táhl od Měsíční brány směrem na východ podél srpovitého výběžku mysu Lochias. Dokonce tu měli Ostrovní palác v přístavu a královský přístav přiléhající k palácovému komplexu. Ptolemaiovci si rádi žili na vysoké noze.

Sešplhal jsem zpátky na palubu a poslal Herma pro svou nejlepší tógu. Námořníci si cídili zbroj, ovšem naše poslání bylo ryze diplomatické, a tak ani já, ani Kretikus jsme na sobě neměli vojenský stejnokroj. Oděni v našich nejlepších šatech, obklopeni čestnou gardou mířili jsme k přístavní hrázi nejbližší Měsíční brány. Nad branou se klenula socha překrásné, třebaže nesmírně vytáhlé bohyně Nut, egyptské bohyně nebe. Nohama spočívala na jedné straně, dlouhé tělo skláněla nad branou a prsty se opírala o zem na straně druhé. Měla tmavěmodrou pleť posetou hvězdami a pod obloukem jejího těla visel obrovský mosazný gong vytvarovaný do podoby slunečního kotouče. Tyto připomínky egyptského náboženství jsem později vídal po celé Alexandrii, což bylo jinak řecké město.

Ke kamennému molu jsme se řítili, jako bychom jej chtěli prorazit a potopit. V poslední možné chvíli štkl navigátor rozkaz, vesla se ponořila pod hladinu a vyvrhla do vzduchu mocný gejzír vody. Lod' okamžitě zpomalila a jemně přirazila k hrázi.

„Kdybych ke klounu přivázal růži, nepřišla by ani o plátek,“ prohlásil navigátor s jistou omluvitelnou nadsázkou. Posádka vytáhla vesla na palubu, na břeh vyhodila lana a otroci upoutali triéru k úvazným kůlům. Námořníci spustili jeřábem na kamenné dláždění těžký můstek a pak se ve své blyštivé staromódní zbroji rozestavěli podél jeho zábradlí.

Z města dorazil pestrobarevný uvítací výbor, dvorní úřed-

níci v egyptských hábitech a Římané z velvyslanectví v tógách. Egyptská reprezentace nezapomněla na malé obveselení – akrobaty, cvičené opice a pár nahých dívek svíjejících se v chlípných tanečních kreacích. Římané působili důstojnějším dojmem, třebaže někteří se nejistě kymáceli, neboť byli navzdory brzké hodině již opilí.

„Myslím, že se mi tu bude líbit,“ zazubil jsem se, když jsem sestupoval po můstku na břeh.

„O tom nepochybuji,“ ušklíbl se Kretikus. Má rodina o mně tenkrát neměla valné mínění. Bubny duněly, píšťaly kvílely, sestra chřestila a do toho otroci pohupovali kadidelnicemi, z nichž se na nás valila oblaka parfémovaného kouře. Kretikus ten týžár snášel s útrpným stoicismem, já si jej však vychutnával plnými doušky.

„Vítejte v Alexandrii, vznešený senátore Metelle!“ zadekloval vysoký muž v modrém hábitu s bohatým zlatým lemováním. Mluvil přirozeně ke Kretikovi, nikoli ke mně. „Vítejte Kvinte Caecilie Metelle, vítězi nad Krétou!“ Nebyl to tenkrát žádný velký boj, ale senát mu příslušný titul a triumf přesto přiřkl. „Já, Polyxenus, Třetí eunuch ze dvora krále Filopatóra Filadelfa Nea Dionýsa, jedenáctého Ptolemaia, vás vítám a nabízím vám volnost pohybu v našem městě i Paláci na znamení nehynoucí lásky a úcty, která již tak dlouho panuje mezi Římem a Egyptem.“ Polyxenus, jako všichni dvorní úředníci, měl na hlavě černou hranatou egyptskou paruku, tlustou vrstvu černého líčidla kolem očí a růž na rtech a lících.

„Co je to Třetí eunuch?“ zeptal se mě Hermes přidušeně. „To mají První a Druhý eunuch každý jedno varle nebo co?“ Musím přiznat, že mi to samotnému vrtalo hlavou.

„Jménem senátu a lidu římského,“ prohlásil Kretikus, „mám tu čest a právo vyjádřit převelikou úctu králi Ptolemaiovi, jeho

dvoru a všemu lidu egyptskému.“ Dvořané zatleskali a zapýřili se jak cvičení holubi.

„V tom případě nás jistě doprovodíte do Paláce, kde jsme na vaši počest přichystali malé občerstvení.“ To už mým uším znělo mnohem lépe. Jakmile jsem pod nohama ucítil pevnou zem, vrátila se mi chuť k jídlu. V doprovodu bubnů, píšťal, sister a činelů jsme prošli Měsíční branou. Po bok se nám zařadilo pár členů římské ambasády a já spatřil známou tvář. Byl to můj bratránek z caeciliovského rodu, kvůli svým ryšavým vlasům přezdívaný Rufus. Nebyl to jen zrzek, ale také levák. S takovou kombinací neměl v římské politice budoucnost, a tak celou svou kariéru trávil v zahraničí. Poplácál mne po rameni a ovanul mne vinným dechem.

„Rád tě vidím, Decie. Copak, zase ses stal v Římě nežádoucí osobou?“

„Stařešinové rozhodli, že je načase, abych se trochu porozhlédl po světě. Klodius konečně dosáhl svého, zařadil se mezi plebs a kandiduje na tribuna. Pokud uspěje, nebudu se moci vrátit ani příští rok. Bude příliš mocný.“

„To je kruté,“ pokýval hlavou Rufus. „Na druhé straně jsi ovšem našel jediné místo na světě, kde se ti po Římu nebude stýskat.“

„Vážně?“ rozzářil jsem se při té představě.

„Bez přehánění. Počasí je tu po celý rok báječné, každá zhýralost, jakou svět zná, je tu za babku, veřejná představení jsou znamenitá, hlavně závody, společenský život nekončí, jen protože zapadlo slunce, a, Decie, příteli, to ti říkám, nemáš nejmenší představu, co to je, když ti někdo líbá pozadí, dokud jsi nepoznal Egypťany. Ti mají každého Římana za boha.“

„Budu se snažit, abych je nezklamal.“

„A mají tu čisté ulice. Teda ne že by ses kdovíjak nachodil,

pokud nebudeš chtít.“ Ukázal na dvoje nosítka, která na nás čekala u Měsíční brány. Vyvalil jsem oči jako venkovský balík, který poprvé uviděl Kapitol.

V nosítkách už jsem pochopitelně seděl mnohokrát. Náš, římský typ většinou obsluhovali dva nebo čtyři nosiči a představoval pomalou, leč důstojnou alternativu k brodění blátem a smetím. Egyptská nosítka byla něco krapet jiného. Každá podpíralo nejméně padesát černých Núbijců, kteří nesli na ramenou tyče dlouhé jako lodní stěžeň, každá pojala nejméně deset pasažérů a nastupovalo se do nich nikoli po schůdkách, ale rovnou po schodišti. Když jsme se usadili a armáda otroků nás vyzvedla, ocitli jsme se nad úrovní oken ve druhém patře.

Moje sedátko bylo ze slonovinou vykládaného ebenového dřeva a potažené levhartími kůžemi. Před sluncem mne chránil mohutný baldachýn a poblíž stojící otrok vyzbrojený péřovým vějířem mne ovíval a odháněl dotěrné mouchy. Oproti Galii to byl rozhodně pokrok. Kretikus a eunuši si k mé úlevě vzali druhá nosítka. Hudebníci se uvelebili na nižších stupních, zatímco tanečníci a akrobati skotačili podél tyčí, aniž by se kupodivu pletli nosičům pod nohy. Konečně jsme se dali do pohybu, nesení jako obrazy božstev ve slavnostním průvodu.

Díky svému vyvýšenému posedu jsem záhy pochopil, jak může tak rozměrný dopravní prostředek vůbec fungovat. Ulice byly široké jako řeka a rovné jako šíp, což v Římě neznáme. Ta, kterou jsme procházeli, přetínala město od severu k jihu.

„To je Somská ulice,“ prozradil mi Rufus a zpod svého sedátka vylovil džbán vína. Naplnil pohár a podal mi jej. „Soma je Alexandrova hrobka. Ve skutečnosti není na téhle ulici, ale kousek odtud.“ Minuli jsme několik křižovek s ulicemi, které byly stejně rovné jako ta naše, jen užší. Všechny budovy byly z bílého kamene a všechny stejně výstavní, na rozdíl od Říma,

kde se k sobě choulí přepychová sídla a chudinské příbytky. Později jsem se dozvěděl, že v Alexandrii je vše postaveno z kamene, bez dřevěných podpěr, podlah či střech. Je to dokonale ohnivzdorné město.

Dorazili jsme na křižovatku, kde se naše ulice křížila s ještě širším bulvárem. Tady se naše nosítka obrátila k východu, jako lodě natáčejí se po větru. Davy v ulicích náš průvod nadšeně zdravily a mně se zdálo, že při pohledu na typický římský úbor jástot ještě zesílil. Našly se i výjimky. Vojáci, kteří postávali na každém rohu, si nás měřili poněkud rozmrzele. Zeptal jsem se na ně Rufa.

„Makedonci,“ odpověděl zrzek. „Neplést si s degenerovanými příslušníky královského dvora. Tohle jsou praví barbari z hor.“

„Makedonie je římskou provincií už od dob Aemilia Paula,“ zamračil jsem se. „Co tady dělají její vojáci?“

„Jsou to žoldáci v Ptolemaiových službách. Nemají Římany příliš v lásce.“

Nastavil jsem mu prázdný pohár. „Taky k tomu nemají důvod, když uvážím, kolikrát jsme je porazili. Ačkoli ta jejich rebelie, co jsem posledně slyšel, ještě pořád trvá. Antonia Hybridu hnali svinským krokem.“

„Je to nepoddajná cháska, jen co je pravda,“ pokýval hlavou Rufus. „Raději se od nich drž dál.“

Až na nevrle vojáky mi Alexandrijci připadali jako veselá a kosmopolitní společnost. Takovou míchanici odstínů vlasů, pleti a očí jsem ještě nikde neviděl, snad kromě trhu s otroky. Převažoval řecký oděv, ale k vidění tu byly všechny šaty a úbory, co jich na světě je, od prapodivných pouštních hábitů po kožešiny a peří africké džungle. Oslnivý účinek všudypřítomného bílého kamene tlumily vodopády zeleně, které se valily z okol-

ních balkonů a střech. Ve vázách zářily pestrobarevné květiny a všude visely mohutné hrozny svátečních věnců.

Byly tu nespočetné chrámy zasvěcené řeckým, asijským a egyptským božstvům, mezi nimi dokonce i chrám Romy, což byl jeden z mnoha projevů análního horolezectví, v němž Egypťané vynikali nade všechny. Hlavním patronem města byl ovšem Serapis, bůh vynalezený speciálně pro Alexandrii. Jeho chrám, Serapeum, byl jedním z nejznámějších svatostánků na světě. Zatímco architektura města nesla převážně řecké rysy, všudypřítomná výzdoba byla nezeměnitelně egyptská, přičemž dominantním a hojně užívaným prvkem byly prapodivné hieroglyfy.

Odněkud zepředu k nám dolehla řinčivá produkce hudebníků, kteří tropili ještě větší randál než ti naši. Z boční uličky se vynořilo křepčící procesí a Núbijci nesoucí egyptské dvořany se zastavili, aby mu dali přednost. Na široký bulvár se vevalil extatický dav věřících, z nichž mnozí měli jen lehkou bederní roušku z koziny a rozcuchané vlasy a divoce vířili do rytmu tamburín. Ostatní, méně pomatení, byli zavinutí do bílých rouch a hráli na harfy, flétny a neodmyslitelná sistra. To vše jsem pozoroval s nelíčeným zájmem, neboť řeckou část světa jsem dosud nena-
vštívil a v Římě byly dionýsovske slavnosti zakázané.

„Zas tihle,“ ucedil Rufus znechuceně.

„V Římě by s nimi vyběhli,“ nechal se slyšet tajemník velvyslanectví.

„To jsou menády?“ zeptal jsem se. „Neprovádějí ty své obřady v poněkud nezvyklou část roku?“ Všiml jsem si, že mnozí kolem sebe mávají hady a že je mezi nimi i spousta mladých mužů s vyholenou hlavou a výrazem člověka, kterého právě praštili do zátylku.

„Nic tak váženého,“ řekl Rufus. „Tohle jsou stoupenci Ataxanta.“

„To je nějaký místní bůh?“ chtěl jsem vědět.

„Kdepak, svatý muž odněkud z Malé Asie. Město je plné lidí jako on. Je tady už pár let a za tu dobu si získal hromadu přívrženců. Koná zázraky, předvídá budoucnost, rozmlouvá se sochami a tak podobně. To je další egyptská vlastnost, kterou brzy sám poznáš – pokud jde o náboženství, nemají tihle lidé krapet soudnosti. Žádná *dignitas*, žádná *gravitas*, spořádané římské rituály jim nic neříkají. Jako by věřili, že čím uhozenější obřad, tím lépe.“

„Nechutné,“ odfrkl si tajemník.

„Mně připadá, že se dobře baví,“ pokrčil jsem rameny. Vtom na ulici vplula ohromná nosítka, ještě vyšší než ta naše a nesená ještě bláznivějšími vyznavači, což jim na stabilitě rozhodně nepřidávalo. Na vrcholku spočíval trůn a na něm muž ve výstředním purpurovém rouchu posetém zlatými hvězdami a s vysokou čelenkou na hlavě, korunovanou stříbrným půlměsícem. Kolem jedné ruky měl obtočeného mohutného hada a v druhé třímал dýtky, jakými se trestají vzpurní otroci. Viděl jsem, že má černý plnovous, dlouhý nos a tmavé oči, ale nic víc. Upíral mírně nepřítomný pohled před sebe, jako by si nebyl vědom třeštění, které se pod ním odehrávalo na jeho počest.

„A tady máme samotného velkého guru,“ ušklíbl se Rufus.

„To je Ataxas?“ zeptal jsem se.

„Osobně.“

„Tak si, Rufe, říkám,“ podrbal jsem se na bradě, „pročpak průvod vysokých úředníků dává přednost sběři, na kterou bychom v Římě poštvali psy.“

Rufus pokrčil rameny. „To je holt Alexandrie. Pod slupkou řecké kultury jsou tihle lidé stejně pověřčiví a zaostalí, jako byli za starých faraonů.“

„Ani v Římě není o náboženské šarlatány nouze,“ podotkl jsem.

„Po nějakém čase stráveném na dvoře poznáš rozdíl,“ slíbil Rufus.

Když rozjařené procesí konečně odkřepčilo, dali jsme se znovu do důstojného pohybu. Dozvěděl jsem se, že ulice, jíž jsme proplouvali, se jmenuje Kanopská cesta a je to hlavní východozápadní dopravní tepna Alexandrie. Jako všechny ostatní ulice byla rovná jako kopí a táhla se od Nekropolské brány na západě po Kanopskou bránu na východě. V Římě se stávalo jen vzácně, že by mohli dva lidé projít kolem sebe, aniž by se k sobě museli otočit čelem. Kanopská cesta byla dost široká pro dvoje nosítka jako ta naše a po stranách ještě zůstala spousta místa pro pěší.

Rozměry balkonů omezovala přísná pravidla a prádelní šňůry přes ulici byly zakázány. To bylo z jistého pohledu osvěžující, ale pravověrnému Římanovi navyklému na chaos přijde všechen ten řád brzy deprimující. Uvědomil jsem si, že zprvu se to může zdát jako dobrý nápad, vybudovat město tam, kde dříve žádné nebylo, a postarat se o to, že nebude trpět obvyklými neduhy živelně bujících sídel jako Řím. Já bych však nechtěl žít v uměleckém díle. Mám za to, že právě tady jsou kořeny proslulé nevázanosti a bouřlivého stylu života Alexandrijců. Žije-li člověk ve městě, které jako by navrhl sám Platon, pak musí dát průchod přirozeným lidským potřebám, jimiž filozofové tolik pohrdají, docela jinak. Nemravnost a zhýralost možná nejsou řešením jediným, leč rozhodně tím nejpřitažlivějším.

Zanedlouho jsme zabočili na sever na širokou třídu. Před námi se kupilo několik shluků mohutných budov, z nichž některé se rozpínaly až za cimbuří Paláce. Po chvíli jsme minuli první z těchto velkolepých komplexů, který se prostíral po naší pravé straně.

„Muzeum,“ oznámil Rufus. „Stojí sice za hradbami, ale patří k Paláci.“

Muzeum působilo skutečně impozantním dojmem. Široké schodiště se zvedalo ke Chrámu devíti Múz, podle něhož byl celý komplex pojmenován. Daleko důležitější než chrám sám však byla skupina budov kolem něj. Tady vysedávali mnozí z nejslovutnějších učenců světa a na státní útraty podle libosti bádali, psali a přednášeli. Něco takového nemělo ve světě obdoby, a tak komplex převzal jméno svého chrámu. Později se začaly objevovat imitace alexandrijského zařízení, kterým se rovněž říkalo muzeum.

Ovšem ještě slavnější než Muzeum byla velká Knihovna, která s ním sousedila. Zde byly uloženy všechny nejvýznamnější knihy, které lidstvo znalo, a jejich kopie se prodávaly po celém civilizovaném světě. Ohromná zešíkmená střecha Knihovny se zvedala za Muzeem a zastiňovala všechny okolní budovy. Nahlas jsem užasl nad její velikostí, ale Rufus jen mávl rukou, jako by to byla maličkost.

„Tohle je menší budova Knihovny. Říká se jí Mateřská knihovna, protože byla první a založil ji sám Ptolemaios Soter. K Serapeu přiléhá větší polovina, zvaná Dceřinná knihovna. Povídá se, že společně obsahují přes sedm set tisíc svitků.“

Přišlo mi to neuvěřitelné. Pokusil jsem si představit, jak by vypadalo 700 000 knih. V duchu jsem si vybavil plně osazenou legii a k tomu pomocnou kohortu. To by dělalo zhruba 7 000 mužů. Představil jsem si, jak se taková armáda po vyplenění Alexandrie valí z hlavní brány ven, přičemž každý voják nese 100 titulů. Ani to však bezezbytku nevystihovalo skutečnost. A Rufovo víno mi na představivosti také zrovna nepřidávalo.

Za Muzeem jsme prošli další branou a ocitli jsme se v Paláci. Alexandrijský palác byl dalším projevem nyní již známého

nutkání následnických králů stavět vše větší, než kdo kdy viděl. Menší budovy komplexu dosahovaly rozměrů běžných paláců, zahrady byly velké jako městské parky, svatyně jako běžné chrámy. Bylo to opravdové město ve městě.

„Na barbary si nevedli špatně,“ podotkl jsem.

Vystoupili jsme na úpatí schodiště rozlehlé stoy, která přiléhala ke zdánlivě nekonečné straně jedné budovy. Na vrcholku schodiště postával houf dvorních úředníků. V jeho čele stál statný muž s příjemnou tváří, kterého jsem znal z jeho dřívějších návštěv Říma – Ptolemaios Pištec. Z palácových schodů začal sestupovat, jakmile Kretikus vkročil na schody svých obrovitých nosítek. Ptolemaiovi bylo jasné, že na vrcholu schodiště na nového velvyslance čekat nemůže. Římský úředník by se trmácel do schodů jedině kvůli jinému, výše postavenému římskému úředníkovi.

„Starý Ptolemaios je tlustší než posledně,“ prohodil jsem.

„A zároveň chudší,“ řekl Rufus, když jsme poněkud nejistým krokem sestupovali na mozaikovou dlažbu. Nikdy jsme nepřestali žasnout nad tím, jak je možné, že král nejbohatšího národa světa je také nejurozenějším žebrákem na světě. Této skutečnosti jsme my, Římané, přirozeně nemohli nevyužít.

Předchozí generace Ptolemaiovců se navzájem téměř vyvraždily a dílo zkázy dokonala rozlícená alexandrijská lůza. Na uprázdněný trůn byl dosazen královský levoboček Filopátor Filadelfus Neos Dionýsos, do onoho šťastného okamžiku prachobyčejný pištec. Jelikož Řím tahal za provázky egyptské politiky již více než sto let, požádal nás nový král o podporu svého chatrného nároku a my mu vyhověli. Řím vždy ochotně pomohl slabému králi, aby se nemusel trápit se silným.

Pod schody se Ptolemaios a Kretikus objali, přičemž Kretikus nakrčil nos nad Ptolemaiovým parfémem. Alespoň že v obléká-

ní nepropadl král egyptským manýrám jako jeho dvořané. Na sobě měl řecký oděv a to, co zbývalo z jeho vlasového porostu, bylo upraveno po řeckém způsobu. Vydatně si však pomáhal pletovou kosmetikou, aby zamaskoval pustošivý vliv zubu času a zhýralosti.

Kretikus se s králem odebral do Paláce na slavnostní banket a já se s Rufem a ostatními vytratil na římskou ambasádu, která se měla stát naším dočasným domovem. Sídlila v jednom palácovém křídle a byla kompletně vybavena pokoji, jídelnami, lázněmi, tělocvičnou, zahradami, jezírky a armádou otroků, která by klidně mohla obdělávat největší latifundii v Itálii. Zjistil jsem, že mé komnaty jsou daleko prostornější než můj dům v Římě a že mám pro svou potřebu k dispozici dvacítku otroků.

„Dvacet?“ zaprotestoval jsem, když mi byl můj personál představen. „Stačí mi Hermes, ten lotr beztoho nemá co na práci!“

„Jen si je vezmi, Decie,“ trval na svém Rufus. „Však víš, jak to s otroky chodí – vždycky se pro ně něco najde. Vyhovuje ti ubytování?“

Rozhlédl jsem se po svém přepychovém apartmá. „Něco takového jsem naposled viděl na návštěvě v Lukullově novém městském sídle.“

„Je to drobet lepší než být nižším úředníkem v Římě, že ano?“ zazubil se spokojeně Rufus. Bylo na něm vidět, že zaparkoval v té nejlepší možné slepé uličce své kariéry.

Odebrali jsme se na nevelké nádvoří, abychom ochutnali některé místní ročníky a navzájem si sdělili novinky ze svého života. Pod palmami panoval příjemný chládek a mezi jejich listy dováděly krotké opice. Na hladinu mramorem vykládaného bazénku vyplavalo v naději na krmení několik kulaťoučkových kaprů a otevíralo na nás tlamičky jako ptáčata na svou matku.

„Stavili jste se na cestě sem v Římě?“ zeptal se dychtivě Rufus.

„Ne, vzali jsme to přes Sicílii a Krétu. Tvé novinky z Kapitolu jsou nejspíš čerstvější než moje.“

„No a co nového v Galii?“ vyzvídá Rufus.

„Samé potíže. Helvétiové řinčí zbraněmi. Římská přítomnost je jim trnem v oku a chvástají se, že provincii dobudou zpět.“

„To nesmíme dovolit,“ nechal se slyšet kdosi. „Je to naše jediné suchozemské spojení do Iberie!“

„Také jsme se tomu snažili předejít,“ vysvětlil jsem naši roli.

„Navštívili jsme pěknou řádku kmenových vůdců, připomněli jim stará přátelství a spojenectví a rozdali pár úplatků.“

„Myslíš, že zůstanou v klidu?“ chtěl vědět Rufus.

„U Galů člověk nikdy neví,“ pokrčil jsem rameny. „Jsou to vznětliví lidé a milují boj. Můžou se přiklonit na kteroukoliv stranu. Když jsme odjížděli, většina se zdála být spokojená, ale zítra může nějaký buřič pronést řeč, obviní je, že jsou to baby, když nad sebou trpí nějaké cizáky, a další den se celá Galie vzbouří, jen aby dokázala svou mužnost.“

„Inu, v minulosti jsme je mnohokrát porazili,“ prohlásil tajemník, z bezpečné vzdálenosti od Galie.

„I oni nám to párkrát nandali,“ připomněl jsem mu. „Jeden či dva odbojné kmeny nepředstavují žádnou hrozbu. Ale jestli se celá Galie rozhodne, že nás vyžene, nenapadá mne nic, co bychom s tím mohli udělat. Mají proti nám převahu padesát ku jedné, a navíc jsou na vlastním území.“

„Potřebovali bychom dalšího Maria,“ řekl kdosi. „Ten si s Galy a Germány dokázal poradit.“

„Ten si dokázal poradit i s Římany,“ ušklíbl jsem se. „Tak, že je zmasakroval.“

„Pouze senátory,“ podotkl ten protivný tajemník. „Ale vy Metellovci jste podporovali Sullu, že ano?“

„Neposlouchej ho,“ usmál se Rufus. „Je to syn propuštěnce a prostí lidé byli do jednoho Mariovcí. Ale vážně, kdo bude dalším prokonzulem Zaalpské Galie?“

„Někdo z konzulů pro příští rok,“ odpověděl jsem, „což znamená, že až Galové konečně povstanou a začnou podřezávat krky všem Římanům, kteří jim padnou do rukou, bude ve funkci nějaký sympatický žvanil.“ Kdybych býval věděl, co se toho roku v Římě děje, dělal bych si mnohem větší starosti. Čekalo nás totiž cosi nekonečně horšího než nicotná vojenská katastrofa v Galii. Tehdy jsem však stále žil v blažené nevědomosti, ostatně jako většina Říma.

„A co Egypt?“ zeptal jsem se. „Něco tady musí být v nepořádku, jinak by sem senát nepovolal Kretika až z Galie.“

„Vládne tady chaos a zmatek, jako obvykle,“ vysvětlil Rufus. „Ptolemaios je poslední žijící dospělý mužský zástupce svého rodu. Otázka následnictví je čím dál ožehavější, poněvadž Pištec se co nevidět upije k smrti, a pokud za něj nenajdeme náhradu, máme na krku občanskou válku a ta by nás mohla stát spoustu let a legií.“

„Kterí kandidáti připadají v úvahu?“

„Jen jeden – několikaměsíční mimino, a navíc churavé,“ ušklíbl se tajemník.

„Nechte mě hádat. Nejmenuje se náhodou Ptolemaios?“ Jediné další jméno, které vládnoucí dynastie používala, byl Alexandr.

„Jak jsi na to přišel?“ uchechtl se Rufus. „Ano, další malý Ptolemaios a do budoucna taky jediný, jak to tak vypadá.“

„A co princezny?“ zeptal jsem se. Ženské příslušnice ptolemaiovské dynastie byly obvykle bystřejší a energičtější než muži.

„Tři,“ odvětil Rufus. „Berenice je kolem dvaceti a je královou

favoritkou. Pak je tu malá Kleopatra, ale té není víc než deset, a Arsinoe, které je asi osm.“

„V téhle generaci není žádná Selená?“ Bylo to jediné další jméno, které ženy ptolemaiovské linie nosily.

„Jednu jsme tady měli, ale ta zemřela,“ řekl Rufus. „Jestli se nenarodí žádná další holka, ožení se malý Ptolemaios nejspíš s Kleopatrou, pokud se toho ovšem dožije. Už teď existuje dvorní klika, která ji podporuje.“ Ptolemaiovcí si již dávno osvojili prapodivný egyptský zvyk ženit se s vlastními sestrami.

„Pokud ale král v dohledné době natáhne bačkory,“ ozval se tajemník, „vdá se za malého Ptolemaia Berenike a bude vládnout jako regentka.“

„A to by nám nevyhovovalo?“ zeptal jsem se. „Bereniky a Kleopatry měly, celkově vzato, odjakživa za ušima, zatímco muži byli většinou spíš šašci.“

„Tahle je malinko pomatená,“ vysvětlil Rufus. „Zblázní se do každého ohavného cizího kultu, který se namane. Loni přišla znovu do módy Babylonie a ona se zasvětila jakési asijské obłudě s orlí hlavou, jako kdyby egyptští bohové nebyli dostatečně odpudiví. Teď už ji to, myslím, přešlo, ale nebude trvat dlouho a najde si něco jiného, nejspíš ještě horšího.“

Dvorní intriky nejsou nikdy jednoduché, ale z těch egyptských mě začínala bolet hlava. „Takže kdo nám podporuje Bereniku?“

„Většina dvorních eunuchů,“ odpověděl Rufus. „Satrapové provincií se v tomhle rozcházejí a někteří by nejradši s Ptolemaiovcí skoncovali úplně. Na svých územích jsou už jako malí králové, s vlastní armádou a vším, co k tomu patří.“

„Takže si musíme vybrat svého favorita, aby ho senát mohl schválit a my pak měli právní oporu, kdybychom museli zasáhnout na podporu námi zvoleného nástupce?“ Povzdechl jsem

si. „Proč ty Egyptány prostě nezabereme? Nic by jim neprospělo víc než rozumný římský správce.“

Toho večera se konal velkolepý banket, jehož zlatým hřebem byl celý pečený nosorožec. Položil jsem tutéž otázku Kretikovi, který mne záhy vyvedl z omylu.

„Zabrat Egypt?“ povytáhl obočí. „To jsme mohli za posledních sto let udělat kdykoliv, ale neudělali, a z dobrého důvodu.“

„Tomu nerozumím, copak jsme se někdy vzdali příležitosti získat bohatý lup a zvětšit říši o další kus?“

„Nedomýšlíš to do důsledků,“ zavrtěl hlavou Kretikus. Přistoupil k nám otrok a do masivní zlaté mísy na křišťálovém stojanu, znázorňujícím opilého Herkula, nalil polévku ze sloních uší. Ponořil jsem do té bryndy slonovinovou lžící a ochutnal. Nebylo to špatné, ale kuřecí vývar je kuřecí vývar.

„Egypt neznamená jen bohatý lup a kus území,“ vysvětloval trpělivě Kretikus. „Je to nejbohatší a nejplodnější národ na světě. Ptolemaiovci byli odjakživa žebráci, protože neumí hospodařit. Své bohatství utápějí v nesmyslném luxusu nebo v okázalých projektech, které jim nepřinášejí blahobyt ani moc, jen prestiž.“ Pištec už nějakou dobu tiše pochrupoval na Kretikově předloktí, takže se proti jeho poznámkám nemohl ohradit.

„O důvod víc, abychom to tady vzali do rukou my,“ trval jsem na svém.

„A komupak bys takový úkol svěřil?“ zeptal se pobaveně Kretikus. „Dovol, abych ti připomněl, že ten, kdo dobude Egypt, se v tu ránu stane nejbohatším mužem světa. Umíš si představit, jaká vřava by vypukla, kdyby senát našim generálům zamával před nosem takovou kořistí?“

„Už rozumím.“

„A to není všechno. V produkci obilí převyšuje Egypt všechny ostatní národy o takový násobek, že je to téměř k neuvěře-

ní. Nil rok co rok ochotně dodává egyptským polím čerstvou zásobu úrodné naplaveniny a zdejší rolníci pracují daleko produktivněji než naši otroci. Většinou tu sklízají dvakrát do roka a někdy i třikrát. Kdyby ve všech ostatních provinciích zavládl hladomor, Egypt by nás všechny nasýtil a ani bychom se nemuseli příliš uskovňovat.“

„Takže římský správce by vlastně držel celou říši pod krkem?“

„A k tomu by se mohl prohlásit nezávislým králem, jelikož by měl dost peněz, aby si najal tolik vojáků, kolik by potřeboval. Jak by se ti líbilo, kdyby se v takové pozici ocitl Pompeius nebo Krassus?“

„Chápu. Takže proto na egyptský trůn dosazujeme jednoho padavku za druhým.“

„Přesně tak. A navíc každému z nich kdykoli vypomůžeme – penězi, vojáky či radou. Ne že by si naše rady kdovíjak brali k srdci. Gaius Rabirius dělá, co může, aby vyřešil Ptolemaiovy finanční problémy, ale bude to trvat léta, než zaznamená nějaký pokrok.“ Rabirius byl známý římský bankéř, který Ptolemaiovi půjčil hromadu peněz, za což jej král jmenoval egyptským ministrem financí.

„Tak za koho se postavíme tentokrát?“ chtěl jsem vědět.

„Za novorozence, jiná možnost není,“ řekl Kretikus ještě tišeji. „Ale zatím to není třeba roztrubovat.“ Spiklenecky se na mě zazubil. „Dokud si budou ostatní frakce myslet, že u nás mají šanci, snesou nám modré z nebe.“

„A princezny v úvahu nepřipadají?“ prohodil jsem. Žádnou z nich jsem ještě neviděl, jelikož v té době pobývaly na venkovských sídlech.

„Senát nikdy nepodporoval ženy na trůně, a tyhle navíc obklopuje smečka lačných příbuzných a dvořanů. Ten spratek si

nejspíš jednu z nich stejně vezme, ale to bude jen komedie pro jeho egyptské poddané. Co se senátu týče, může se oženit třeba s posvátným krokodýlem.“

„To bychom tedy měli,“ uzavřel jsem. „A co my tu do té doby budeme dělat?“

„To, co všichni našinci v Egyptě,“ odpověděl Kretikus. „Budeme si užívat.“

2

A tak jsem si dva měsíce užíval báječného života římského úředníka na služební cestě v Egyptě. Vykonal jsem neodmyslitelnou návštěvu všech nejslavnějších míst – viděl jsem pyramidy a s nimi sousedící obří hlavu, jejíž stejně obří lví trup je údajně pohřben pod pískem. Viděl jsem Memnonovy kolosy, z nichž jeden zdraví každý úsvit tichým hvízdáním. Prohlédl jsem si některé velice podivné chrámy a setkal se s některými velice podivnými kněžími. A kamkoli jsem přišel, propadali královští úředníci záchvatům servility, divže na mou počest nestavěli svatyně.

Jakmile člověk vystrčí nos z Alexandrie, ocitne se v pravém Egyptě, v Egyptě faraonů. Je to zvláštní místo, kde jako by se zastavil čas. Není žádnou výjimkou, že cestovatel narazí na zbrusu nový chrám, který Ptolemaiovcí postavili některému ze starodávných bohů, a o míli či dvě dále na téměř totožný svatostánek, jen dva tisíce let starý. Jediným rozdílem jsou malinko vybledlé barvy staršího chrámu.

Celé velké obřadní centrum Karnaku zabírá chrám o roz-

měrech menšího města; jeho ohromný peristyl je lesem sloupů tak masivních a vysokých, že se to vzpírá jakékoli představě, a každický čtvereční palec pokrývají ony pomatené piktogramy, v nichž se Egypťané tolik vyžívají. Nesčetná staletí museli lidé na příkaz faraonů a kněží financovat a stavět tyto nesmyslné hory kamení, patrně bez sebemenšího náznaku protestu. Kdo potom potřebuje otroky, když má tak povolné poddané? Kdyby měli podobný chrám postavit Italové, proměnili by jej v hromádku šterku, dřív než by sloupy začaly být vyšší než oni.

Není příjemnějšího cestování po Egyptě než člunem po Nilu. Velká řeka postrádá onu znepokojivou nestálost moře a země kolem ní je tak úzká, že lze z paluby dohlédnout na oba konce. Stačí ujít míli od břehu a člověk se ocitne v poušti. A plavba po proudu za úplňku, kdy sametové ticho naruší jen občasné zaryčení hrocha, je téměř snovým zážitkem. Ve stříbrném svitu měsíce se prastaré chrámy a hrobky třpytí jako drahokamy a člověka napadá, že vidí svět takový, jaký jej viděli bohové, když ještě kráčeli po Zemi.

Z vlastní zkušenosti vím, že po každém období klidu a míru nevyhnutelně přicházejí časy chaosu a nebezpečí, a ani má říční idyla neměla trvat věčně. Můj život plný sladkého nicnedělání se převrátil vzhůru nohama, sotva jsem se vrátil do Alexandrie.

V Egyptě tehdy právě nadešla zima. A navzdory tomu, co se povídá, egyptská zima skutečně existuje. Vítr je najednou studenější a pichlavější, a tu a tam dokonce zaprší. Můj člun vplul do delty a pak zabočil do kanálu, který propojoval úrodnou mokřinatou krajinu s Alexandrií. Je nanejvýš příjemné žít v zemi, kde člověk jen zřídkakdy musí pěšky překonat nějakou větší vzdálenost a kde mu v cestě nestojí žádné příkré svahy.

Člun jsem zanechal v jednom z jezerních přístavů a na cestu

do Paláce si najal nosítka. Tahle obsluhovalo skromných čtvero otroků, ale Alexandrie je krásná i z přízemí.

Cestou jsme procházeli kolem makedonských kasáren a já nařídil zastavit, abych si je mohl prohlédnout zblízka. Alexandrie se na rozdíl od Říma vojáků v ulicích nebála. Nástupnickí králové byli koneckonců cizí despotové a vždy zastávali názor, že místním neuškodí neustálá připomínka toho, kdo je v Egyptě pánem.

Kasárna sestávala ze dvou rozložitých dvoupatrových budov, které se na sebe dívaly přes prostorné cvičiště. Byly pochopitelně jaksepatří přepychové a vojáci na place si odbývali svůj drill s chvályhodnou rázností, ovšem jejich výzbroj se římskému oku jevila zastaralá. Někteří na sobě měli jednoduchý bronzový kyrys, jaký dnes nosí již jen římsí důstojníci, a ostatní tuhou halenu z vrstveného lnu, pošítou bronzovými plátky. Zámožnější římsí legionáři již před několika generacemi přešli na galské kroužkové brnění a Marius jej zavedl jako normu pro všechny legie. Někteří Makedonci se stále oháněli dlouhým kopím, třebaže svou starou nepružnou falangu nahradili otevřenou římskou formací již před více než sto lety.

Na jednom konci prostranství nacvičovala své manévry jízda. Makedonci ocenili přednosti kavalerie v širých východních zemích, které tvořily významnou část staré perské říše. My Římané si vydržujeme jen malý počet jezdců a v případě potřeby si další najímáme.

Na opačném konci stavěla skupinka tesařů jakési obléhací zařízení, mohutný stroj z trámů a lan. Jelikož jsem ještě nikdy nic podobného neviděl, poručil jsem nosičům, aby mne dopravili blíž. V Římě by si žádný cizinec nedovolil potulovat se po ležení či kasárnách, ale já si již natolik zvykl na všudypřítomné egyptské patolízalství, že mne ani nenapadlo, že by má přítomnost mohla někomu vadit.

Když jsme přišli blíž, voják, který na tesaře pořvával rozkazy, se otočil na patě a rázně k nám vykročil. Na sobě měl vycíděné holenní chrániče a kyrys, který se blýskal ve slunci, a pod paží si nesl prilbu s chocholem.

„Co tu chceš?“ vyštěkl. Tenhle druh lidí jsem dobře znal – dlouholeté veterány se škvírami místo očí a bezertými ústy. Byl to prototyp centuriona, jaký jsem odjakživa nenáviděl. Vyrytý šíp a kopí na jeho krunýři věrně napodobovaly jeho jizvy na tváři a pažích, jako kdyby si u kováře výslovně objednal odpovídající komplet.

„Jsem Decius Caecilius Metellus mladší z římského velvyslanectví,“ řekl jsem tak povýšeně, jak jsem jen svedl. „Váš stroj vzbudil mou zvědavost a rád bych si jej prohlédl zblízka.“

„Já ti dám zblízka,“ zavrčel. „Koukej se klidit.“

To nevypadalo dobře. „No dovolte,“ zaprotestoval jsem. „Zřejmě si tak docela neuvědomujete, jak jedinečně důvěrné vztahy panují mezi Palácem a římskou ambasádou.“

„Přiveď starýho Pištce sem ke mně a pak si popovídáme. Do té doby mi nechod' na oči.“

„Však o mně ještě uslyšíte,“ pohrozil jsem. Tohle člověk říká vždy, když už se nezmůže na nic jiného. „Do Paláce,“ poručil jsem nosičům velkopansky. Otroci se dali do klusu a já mezitím vymýšlel tresty pro neomaleného oficíra. Měl sice plné právo vykázat ze svých kasáren nepovolanou osobu, ale to jej v mých očích nikterak neomlouvalo. Koneckonců jsem byl, když se to tak vezme, římským úředníkem a Egypt zase, když se to tak vezme, římskou provincií. Na drzého Makedonce jsem ovšem zapomněl, jakmile jsem si po návratu do Paláce vyslechl nejčerstvější novinky.

Kretika jsem zastihl v atriu velvyslanectví. Můj nadřízený příbuzný mi pokynul, abych přišel blíž.

„Decie, jdeš jako na zavalanou. Máme návštěvu z Říma. Chtěl jsem ji uvítat sám, ale když už jsi zpátky, můžeš se toho ujmout.“

„Vy že jste chtěl osobně uvítat návštěvu? To tedy musí být někdo důležitý.“

„Tohle zrovna přinesl otrok z královského přístavu.“ Ukázal mi malý svitek. „Vypadá to, že dvě dámy z významné rodiny se přijely nadýchat blahodárného alexandrijského ovzduší.“

„Ovzduší?“ povytáhl jsem obočí.

„Je to dopis od Lukulla. Píše se v něm, že vzduch v Římě je nezdravý – politické rozmíšky, krev v ulicích a tak podobně. Posílá k nám svou schovanku Faustu Kornelii a její společnici, další urozenou dámu, a žádá pro ně o poskytnutí přístřeší a vůbec všeho, co bude třeba.“

„Fausta!“ zvolal jsem. „Sullova dcera?“

Netrpělivě se na mě zamračil. „Kdo jiný kdy nosil tohle jméno?“

„Jen jsem se nahlas podivil,“ vysvětlil jsem. „Už jsem se s ní setkal. Je snoubenkou mého přítele Tita Milona.“

„Tím lépe. Vezmi si k ruce pár otroků, dámy mají spoustu zavazadel. A obstaraj jim ubytování. Já si promluvíím s dvorními eunuchy o uspořádání slavnostní recepce na uvítanou.“ Římané by kvůli dámské návštěvě, jakkoli urozené, nikdy takhle nevyváděli, ovšem egyptský dvůr ovládaný eunuchy a princeznami byl jiný.

„Kdo je ta druhá dáma?“ Hlavou mi bleskla strašlivá myšlenka. „Snad ne Klodia! Ty dvě jsou si docela blízké.“

Kretikus se usmál. „Kdepak, z téhle budeš mít radost. A teď hybaj. Dámy už čekají v přístavu.“

Vyštěkl jsem příkaz, a než jsem se nadál, stál přede mnou šik otroků. Zavolal jsem si dvojce nosítka a ta se objevila jako

mávnutím kouzelného proutku. Velvyslanectví bylo skutečně čarovné místo. Vyšplhal jsem do jedněch nosítek a otroci se rozběhli směr královský přístav. Ten představoval vlastně jen malou ohrazenou část Velkého přístavu, kde se u mol pohupovaly královské jachty a výletní lodě. Obepínal ji kamenný vlnolam a vjezd před těmi nejdivočejšími bouřemi chránil ještě ostrov, na němž se jako drahokam skvěl Ostrovní palác.

Vedle královských jachet vypadala malá římská obchodní loď poněkud skromně, ovšem dámy, které postávaly u pažení, sálaly povýšeností, jako slunce sálá teplem. Nebyly to jen urozené Římanky, ale navíc patricijky, a budily onen jedinečný dojem nadřazenosti, jaký lze vyšlechtit pouze dlouholetým příbuzenským křížením.

Otroci postavili nosítka na zem a sklonili se před dámami sestupujícími po můstku na břeh. Vyškrábal jsem se ze svých nosítek a vyšel jim vstříc. Germánsky plavé vlasy Fausty Kornelie jsem poznal okamžitě. Její korneliovský rodokmen ji obdařil zlatavou krásou srovnatelnou snad jen s jejím bratrem Faustem. Druhá žena byla menší a tmavší, ale stejně nádherná. Co stejně – mým očím připadala mnohem, mnohem krásnější.

„Julie!“ zvolal jsem a zůstal na ni civět s otevřenou pusou. Byla to vskutku Julia Minor, mladší dcera Lucia Caesara. Nedlouho tomu se konalo setkání obou našich rodin, kdy jsme se s Julií formálně zasnoubili. Fakt, že jsme si oba takový svazek opravdu přáli, byl pro naše rodiny pochopitelně zcela podružný; ty jej vnímaly spíše jako docela příznivou shodu okolností. V té době Metellovci horečně napravovali pošramocené vztahy s konkurenčními mocenskými bloky. Kretikus dal dceru mladému Marku Krassovi. Gaius Julius Caesar platil za stoupající hvězdu lidových shromáždění a spojení s tak starobylou, třebaže poněkud záhadnou, rodinou nám přišlo náramně vhod.

Sám Gaius Julius slíbil svou dceru Pompeiovi, ale jeho bratr měl jednu neprovdanou. A tak jsme se stali snoubenci.

„Vítejte v Alexandrii!“ zvolal jsem. Faustě jsem jen krátce stiskl ruku. Julia nastavila tvář k polibku a já jí vyhověl.

„Přibral jsi, Decie,“ změřila si mě kriticky.

„I ty lichotnice,“ zašklebil jsem se. „Tihle Egypťané si zřejmě myslí, že by je stihl trest bohů, kdyby Římanovi dovolili ujít jen o krok víc, než je třeba, a kdo jsem já, abych soudil jejich náboženství?“ Otočil jsem se k Faustě. „Paní Fausto, vaše krása zdobí toto město jako koruna. Věřím, že jste měli příjemnou cestu.“

„Zvraceli jsme od chvíle, co jsme vypluli z Ostie,“ odpověděla.

„Buďte ujištěna, že zdejší ubytování vám strasti zimního cestování více než vynahradí.“ Po celou tu dobu otroci vykládali jejich zavazadla. Když byla konečně všechna na břehu, vystoupila čára ponoru lodi o stopu výš. Dámy samozřejmě doprovázela svita jejich osobních služek a pár dalších otroků, kteří se v tom moři na velvyslanectví pohodlně ztratí.

„Je Alexandrie tak pohádková, jak všichni říkají?“ vyzvídala Julia dychtivě, navzdory vyčerpání, které se jí zračilo ve tváři.

„O něčem takovém se ti nezdálo ani v těch nejdivočejších snech,“ ujistil jsem ji. „S největší radostí ti tady všechno ukážu.“

Fausta se potměšile ušklíbla. „I ta páchnoucí doupata, v nichž bezpochyby často hýříte?“

„To nebude třeba,“ odpověděl jsem. „Ty nejpokleslejší kratochvíle jsou snadno dostupné i v Paláci.“ Při těch slovech i cynická Fausta zrudla rozpakami.

„Měla jsem na mysli poněkud kultivovanější zážitky,“ prohlásila Julia a unaveně se vyšplhala do nosítek, přičemž mi bez-

děčně nabídla kratičký pohled na to nejbělejší stehno, jaké jsem kdy viděl. „Chci si prohlédnout Muzeum a diskutovat s učen- ci a navštěvovat přednášky všech těch slavných a vzdělaných mužů.“ Julia rovněž trpěla onou protivnou zálibou v kultuře a vzdělanosti, která tak často postihovala urozené Římanky.

„Bude mi potěšením tě s nimi seznámit,“ řekl jsem. „V Mu- zeu jsem jako doma.“ Ve skutečnosti jsem tam byl pouze jed- nou, na návštěvě starého přítele. Kdo by chtěl taky vysedávat s nudnými starými knihomoly, když na hippodromu závodí ti nejkrásnější koně na světě?

„Vážně?“ povytáhla obočí. „Pak mě musíš určitě seznámit s Emenem z Karie, tím logikem, a Sosigenem, tím astronomem, a taky Ifikratem z Chiosu, slavným matematikem. A musím si prohlédnout Knihovnu!“

„Knihovny,“ opravil jsem ji. „Mají tady dvě.“ Ve snaze změn- it téma jsem se otočil k Faustě. „A jak se má můj dobrý přítel Milo?“

„Zaměstnaně, jako vždy,“ odpověděla. „Stále vede ten svůj boj s Klodiem. A nedávno se nechal zvolit kvestorem.“

„Slyšel jsem,“ zasmál jsem se. „Nějak si nedokážu představit Milona coby úředníka na zemědělské nebo finanční správě.“ Milo byl nejúspěšnějším gangsterem, jakého kdy Řím zažil.

„To ani nemusíte. Vše řídí ze své pevnosti, jako obvykle. Mys- lím, že si za sebe dokonce někoho najal. Abych nezapomněla, posílá srdečné pozdravení. Mám vám vyřídit, že se nikdy nikam nedostanete, když se budete pořád válet někde v cizině, místo abyste si budoval kariéru v Římě.“

„Inu, drahý Titus odjakživa věřil v píli a příčinnivost. Já je na- proti tomu považuji spíše za přednosti otroků a propuštěnců. Podívejte kupříkladu, jak tvrdě pracují naši nosiči. Mají se snad díky tomu lépe než my?“

„Věděla jsem, že řekneš něco podobného,“ ozvala se Julia. Seděla vzpřímeně a natahovala krk, aby jí neušlo nic z velkolepého města, jímž jsme byli nesení.

„Všichni muži, jimž je souzeno vládnout, právě teď bojují v Římě,“ podotkla Fausta.

„A všichni také dokonají na bitevním poli nebo jedem či dýkou úkladného vraha,“ opáčil jsem. „Já mám v plánu dožít se požehnaného věku a postavení staršího senátora.“

„Jistě, každému, co jeho jest,“ odfrkla si.

„Páni, koukněte!“ zvolala Julia. „Je tohle Paneum?!“ V dálce se rýsoval podivný umělý pahorek, kolem nějž se vinula točitá cestička ke kruhovému chrámu na vrcholku.

„Přesně tak,“ přisvědčil jsem. „Uvnitř je ta nejskandálnější socha, jakou svět viděl. Á, a jsme doma,“ ukázal jsem před sebe.

„To je celá ambasáda součástí Paláce?“ zeptala se Julia, když jsem jí pomáhal z nosítek. Musel jsem doslova odkopnout jednoho otroka stranou, aby mi dovolil provést i tak snadný a jednoduchý úkon.

„Ano. A co se výkonu moci týče, je vlastně Palác součástí římské ambasády. Následujte mne. Uvedu vás do vašich komnat.“

Ale to mi již dovoleno nebylo. Sotva jsme vkročili do atria, vyvalil se na nás zástup dvořanů s rozjařenými hudebníky, naolejovanými Núbijci, kteří na vodítku vedli gepardy, krotkého lva a smečku paviánů v livrejích, mladičkými dívkami v chitonu, které z velkých košů rozhazovaly růžové plátky, a s mladou ženou v čele, k níž všichni uctivě vzhlíželi.

„Řekli mi, že máme hosty,“ prohlásila. „Bohužel příliš pozdě. Jinak bych vás byla přišla přivítat do královského přístavu.“

Poklonil jsem se, kam až mi římská důstojnost dovolovala. „Vaše přítomnost je nám ctí, princezno Berenike. Dovolte, abych vám představil paní Faustu Kornelii, dceru našeho velké-

ho zesnulého diktátora Lucia Kornelia Sully, a paní Julii Minor, dceru váženého senátora Lucia Julia Caesara.“ Princezna obě dámy za vrkání a štěbetání dvořanů objala.

Římanky zaujaly důstojně formální postoj a královské objektivitě přijaly s patřičnou lhostejností a odtažitostí. Odtažitost byla koneckonců na místě, jelikož Berenike patřila k oněm Ptolemaiovcům, kteří vyznávali egyptskou módu. Od pasu k ramenům ji halila jen průsvitná blůzka a za to, co měla na sobě od pasu dolů, by z Říma vyhnali profesionální tanečnici za nemravnost. Naproti tomu její šperky si co do mohutnosti a váhy nikterak nezadaly s legionářskou zbrojí.

„Jsme v nevýhodě, Výsosti,“ řekla Fausta. „Na královskou audienci bohužel nejsme náležitě upraveny.“

„To je v pořádku,“ usmála se Berenike. „Zajímavé ženské hosty jsem neměla, ani nepamatuji. Společnost mužů s tou jejich věčnou politikou a hloupými intrikami mne k smrti nudí.“ Širokým gestem obsáhla celou římskou ambasádu včetně mě.

„A cizí královny a princezny, které sem jezdí, jsou všechny nevzdělané a negramotné; nejsou víc než nastrojené selky. A teď tu mám dvě opravdové patricijky! Pojdte, tady vás rozhodně nenechám. Budete bydlet v mém paláci.“ Ano, v Paláci byl ještě jeden palác, který patřil jen a jen Berenice. Princezna obě dámy vyvedla ven, jako by byly novými přírůstky v jejím zvěřinci.

Sotva se celý dav odporoučel, vešel do atria Kretikus. „Co to tu byl za povyk?“ chtěl vědět.

„Berenike nám vyfoukla naše hosty,“ hlásil jsem. „Hádám, že už je odsud nepustí.“

„Výborně,“ řekl věčně. „Alespoň máme po starostech. Princezničky dostanou nové hračky a my budeme mít klid. Patřičnost ovšem vyžaduje, aby je po městě provedl urozený muž. To bude tvoje práce.“

„Můžete se spolehnout,“ řekl jsem.

Berenike měla dostatek soudnosti, aby svým novým hostům dopřála klidný večer a ti se mohli zotavit z útrpného zážitku v objetí Neptunově. Ovšem hned poté pro ně uspořádala bohatou hostinu, na niž pozvala všechny zaměstnance Muzea, jakož i ostatní alexandrijské celebrity. Výsledkem byla, jak se dalo očekávat, poněkud bizarní směsice. Jelikož Muzeum vlastnil a financoval Palác, měla princeznina pozvánka váhu oficiálního předvolání, a tak nechyběl ani ten nejposlednější hvězdopravec, počtář či pisálek z Alexandrie. Dostavili se také herci, vozatajové, cizí vyslanci, hlavy nejrůznějších kultů a polovina egyptské smetánky, zkrátka smečka bláznů a zhýralců, jakou aby člověk pohledal.

Když se všichni shromáždili, zahlédl jsem jednu tvář, kterou jsem velice dobře znal. Patřila Asklepiodovi, lékaři z gladiátorské školy Statilia Taura v Římě. Spolu jsme již leccos prožili. Byl to pomenší muž s hladce oholenými líci, který si po řeckém způsobu nechával jen tenkou linku vousů podél spodní čelisti. Na sobě měl vybraný oděv a pásku ve vlasech, znak své profese. Toho roku vedl kurz přednášek z anatomie. Vzal jsem si ho stranou.

„Honem, Asklepiode, kdo jsou ti lidé? Julia si myslí, že je všechny důvěrně znám!“

Zazubil se. „Ohó! Konečně se tedy seznámím s lehou Julií! To je skutečně natolik bláhová, že tě má za učence?“

„Upřímně věří, že na sobě pracuji. Tak co jsou zač?“

Rozhlédl se. „Abych začal s těmi nejváženějšími, tamhle,“ ukázal bradou na vysokého muže s ostře řezanými rysy, „stojí slovnutný knihovník Amfytrion. Má na starosti vše, co souvisí s Knihovnou a Muzeem.“

„Rozumím. A dál?“

Kývl ke statnému muži s divokým účesem, který si měřil ostatní hosty jako zápasník své soupeře. „To je Ifikrates z Chiosu, známý matematik a nejpřednější stoupenec školy Archimedovy.“

„No výborně, s tím se chce seznámit.“

„V tom případě snad její ženský půvab uspěje tam, kde již tolik jiných selhalo. Je to nanejvýš popudlivý muž. Kohopak tu máme dál...“ Vybral si dalšího zaprášeného Řeka. „Tamhle je Doson, skeptik, a Sosigenes, astronom, a...“ a tak dále a tak podobně. Zapsal jsem si do paměti tolik jmen, kolik jsem jen dokázal pojmut, každopádně dost na to, abych mohl předstírat informovanost. Při první příležitosti jsem vyhledal Julii a seznámil ji s Asklepiodem. Pozdravila se s ním zdvořile, leč chladně. Jako mnoho jiných vzdělaných lidí jevila jen vlažný zájem o medicínu, vědní obor, jenž se zabýval skutečným světem.

„Chtěla by ses seznámit s některými slavnými učiteli?“ zeptal jsem se.

„Směle do toho,“ odpověděla s tím svým nesnesitelně nadřazeným úsměvem. Zavedl jsem ji k divoce vyhlížejícímu matematikovi.

„Julie, představuji ti proslulého Ifikrata z Chiosu, předního zastánce archimedovské školy.“

Ifikrates znachověl a políbil Julii ruku. „Jsem okouzlen, má paní.“ Pak se otočil ke mně a probodl mne pohledem, jehož sílu ještě umocňovalo téměř jupiterovsky vysoké čelo. „Vás neznám.“

„Snad jste na mne pro všechny ten badatelský zápal pozapomněl,“ zkusil jsem. „Navštívil jsem vaši přednášku o obléhání Syrakus.“ Byla to rána naslepo, věděl jsem jen, že Archimedes onomu městu navrhl obranné válečné stroje, naštěstí jsem trefil do černého.

„Ach tak.“ Rozpačitě zamrkal. „Možná máte pravdu. Byla tam tenkrát spousta posluchačů.“

„A já četla vaši knihu, *O praktických aplikacích geometrie*,“ vyhrkla Julie uctivě. „Jak kontroverzní a podnětné dílo!“

Zazubil se a pokýval hlavou jako cvičený pavíán. „Ano, ano. Některými lidmi to tady pěkně zamávalo, jen co je pravda.“ Samolibý šašek, pomyslel jsem si. A Julia na něj koukala jako na vozatajského šampiona. Odtáhl jsem ji z dohledu matematického génia a představil ji knihovníkovi. Amfytrion byl stejně laskavý jako Ifikrates neomalený a mně se hned dýchalo volněji. Julii brzy nato unesla Berenike, aby ji seznámila s jakýmsi navoněnými kašpary, a já zůstal s knihovníkem o samotě.

„Povšiml jsem si, že jste hovořil s Asklepiodem,“ poznamenal. „Znáte se s ním z Říma?“

„Ano, jsme přáteli již léta.“

Amfytrion přikývl. „Vážený muž, třebaže malinko výstřední.“

„Jakpak to?“ zpozorněl jsem.

„Inu...“ rozhlédl se kolem sebe, zda nám někdo neposlouchá za zády. „Provádí prý chirurgické zákroky. Řezání těla nožem Hippokratovo učení přísně zapovídá.“

„Apollone chraň!“ zvolal jsem pohoršeně.

„Taky,“ přešel do šepotu, „se povídá, že dokonce sám vlastnoručně sešívá rány. Něco takového i ten nejpochybnější šarlatán nechává svým otrokům.“

„No tohle!“ zakroutil jsem hlavou. „Jistě jde jen o sprosté pomluvy šířené jeho nepřáteli!“

„Snad máte pravdu, ale svět již není, co býval. Povšiml jsem si rovněž, že jste se setkal s Ifikratesem. Ten divoch také věří na *praktické aplikace*!“ Ono slovo vyplívl, jako by šlo o nějaké rituální tabu.

Já přirozeně věděl, že ony takzvané zvěsti o Asklepiodovi

jsou pravdivé. Jen mně samotnému za ta léta všil do kůže nejméně míli lékařské nitě. Ale vždy tak činil v naprostém utajení, jelikož ti blázniví staří platonovci měli za to, že profesionální filozof (a lékaři byli k takovým počítáni) se dopouští rouhání, vykonává-li jakoukoliv manuální práci. Dle jejich přesvědčení může člověk strávit celý život hloubáním o možnostech pákového efektu, ovšem že by mohl vzít do ruky hůl, položit ji přes druhou a nadzvednout s ní kámen, to bylo zcela nepřípustné. To by už něco *dělal*. Filozofové mají jen myslet.

Vymanil jsem se knihovníkovi, rozhlédl se a spatřil Bereniku, Faustu a Julii zabrané do hovoru s mužem, který měl kolem sebe obtočenou obří kraju. Jeho purpurové roucho a vysoká čelenka s půlměsícem mi hned přišly povědomé. Ani v Alexandrii nebyl takový úbor k vidění každý den. Byl to Ataxas, věštec a zázračný prorok z Malé Asie.

„Decie Caecilie,“ pokynula mi Berenike. „Připojte se k nám. Musíte se seznámit se ctihodným Ataxantem, pozemským avatárem Baala-Ahrimana.“ Pokud mi bylo známo, uvedla kombinaci dvou, ne-li více, asijských božstev. Podobné bludy prosakují z Malé Asie na západ každou chvíli.

„Jménem senátu a lidu římského vás zdravím, Ataxante,“ řekl jsem.

Předvedl jednu z oněch asijských úklon, při níž je nutno dramaticky třepotat zápěstím a prsty.

„Celý svět se chvěje před mocí Říma,“ zadeklamoval. „Celý svět žasne nad jeho moudrostí a spravedlností.“

S tím jsem nemohl než souhlasit. „Slyšel jsem, že zde v Alexandrii vedete jistou... živnost,“ řekl jsem neohrabaně.

„Prorok má poblíž Serapea skvostný nový chrám,“ prohlásila Berenike.

„Její Výsost věnovala chrámu Baala-Ahrimana štědrý příspě-

vek, ke své nehynoucí slávě,“ zapředl Ataxas a pohladil svou kraťu.

A z římských peněz, dodal jsem za něj v duchu. To nevěstilo nic dobrého. Ataxas byl evidentně nejnovější zastávkou na princeznině dlouhé pouti za mystickým osvícením.

„Zítra chrám vysvětíme obětinou padesáti býků,“ oznámila Berenike. „Musíte také přijít.“

„Bohužel nemohu,“ pokusil jsem se vymluvit. „Už jsem slíbil Julii, že ji vezmu na prohlídku Muzea.“ Prosebně jsem se na svou snoubenku zahleděl.

„Ach ano,“ přisvědčila k mé převeliké úlevě. „Decius se zná s řadou velkých učenců. Naplánoval pro mne celodenní exkurzi.“

„Tak tedy pozítří,“ naléhala Berenike. „Kněžky vykonají obřad sebemrškačství a uctí našeho boha extatickým tancem.“

To už mi znělo daleko vábněji. „Myslím, že bychom mohli...“

Julia mi přišlápla palec. „To také nejde, zrovna pozítří mi chtěl Decius ukázat zdejší pamětihodnosti – Paneum, Somu, Heptastadion...“

„Jaká škoda,“ povzdechla si princezna. „Je to kouzelná podívaná.“

„Tamhle je Fausta,“ řekla Julia. „Musím si s ní promluvit. Pojd', Decie.“ Vzala mne za paži a odtáhla pryč. Ataxas nás provodil sardonickým pohledem.

„Kde vidíš Faustu?“ zamračil jsem se.

„Nikde. Jen jsem nevěděla, jak dlouho bych ještě dokázala odmítat pozvání do toho šarlatánova doupěte.“

„Barbaři!“ zakroutil jsem hlavou. „Padesát býků! Ani Jupiter nikdy nevyžaduje víc než jednoho.“

„Všimla jsem si, že představa houfu barbarských kněžek bičujících se do extatické nepřičetnosti a křepčících jak nahé bakchantky v tobě takovou nechuť nevzbuzovala.“

„Jestli se ptáš, zda mám raději bordel než řeznictví, pak přiznávám, že bordel. Nějaký vkus přece jen mám.“

Za ten večer jsme byli pozváni na obřad nejméně tuctu ohavných orientálních božstev, většinou stejně pomíjivými pouličními kazateli jako Ataxas. Zjistil jsem, přesně jak mi předpověděl Rufus, že v Alexandrii zaujímají tito náboženští šejdíři zcela odlišné postavení než v Římě. Doma se stoupenci nejrozumnějších pomatených kultů rekrutují téměř výlučně z řad otroků a nejnutnějšího plebsu. V Alexandrii tyto nestoudné šarlatány zahrnují pozorností a penězi i ti nejzámožnější a nejvýznamnější lidé. Berou je jako módní záležitost a co pár měsíců prohlašují jiného nemytého proroka za jediného pravého vůdce k duchovnímu osvícení. I desetileté dítě si dokáže hrát s jednou hračkou déle než egyptská aristokracie.

Místní učenci byli jen o málo snesitelnější. Ifikrates se do konce recepce stihl pohádat nejméně s půltuctem hostů. Nešlo mi na rozum, proč má někdo potřebu hašteřit se o abstraktní otázky. My Římané jsme sice svárlivý národ, ale vždy se přeme jen o důležité věci, jako peníze či moc.

„Nesmysl!“ uslyšel jsem v jedné chvíli ten jeho nesnesitelně pronikavý hlas. I když se Ifikrates bavil běžným hovorovým tónem, bylo jej slyšet po celé síni a v několika dalších přilehlých místnostech. „Ta povídačka o jeřábu, který zvedal římské lodě a vrhal je za městské hradby, je donebevolající hloupost!“ V koutě se před ním choulil arménský vyslanec. „Jen hmotnost potřebného protizávaží podobnou konstrukci zcela vylučuje a takový jeřáb by byl navíc tak pomalý, že by mu každá loď snadno unikla!“ Pokračoval přednáškou o závažích a hmotnostech a rovnováhách a okolostojící učenci se tvářili nanejvýš rozpačitě.

„Proč ho mezi sebou trpí?“ zeptal jsem se Juliina nejčerstvějšího úlovku, redaktora Homérových děl jménem Neleus.

„Protože musejí. Je to králův oblíbenec. Vyrábí pro něj nej-různější hračky – výletní loď, kterou namísto vesel pohání lo-patková kola, pohyblivý stupínek v trůnním sále, který krále zvedá nad hlavy ostatních, a podobné vymyšlenosti. Minulý rok vynalezl nový systém markýz na hippodromu, které lze roztahovat a natáčet podle slunce přímo ze země, místo aby je museli obsluhovat námořníci na závěsných lanech.“

„Na tom nevidím nic špatného,“ pokrčil jsem rameny. „Když už král to jejich Muzeum financuje, je jen přirozené, že z něj chce mít také nějaký prospěch.“

„Ale Decie,“ namítla Julia trpělivě, „tím se Ifikrates snižuje na úroveň prachspřstého mechanika.“

Odfkl jsem si do poháru znamenitého vína. „Kdyby neby-lo prachspřstých mechaniků, dodnes bys tahala vodu z řeky, místo aby ti tekla z hor akvaduktem přímo do domu.“

„Římské úspěchy v oblasti aplikované filozofie přivádějí celý svět k úžasu,“ řekl Neleus. Řekové námi sice pohrdají coby in-telektuálně méněcennými, ale musejí nám pochlebovat, jelikož jsme mocní, kdežto oni ne.

„Navíc,“ dodal jsem k Julii, „jsem měl za to, že Ifikrata obdi-vuješ.“

„Taky že ano. Je to bezesporu nejschopnější žijící matematik.“

„Ovšem po setkání s ním tvé nadšení poněkud opadlo, ne-mýlím-li se?“

„Má poněkud drsné způsoby,“ připustila. Právě v tu chvíli rozmlouval Ifikrates s Ataxantem, a kupodivu tiše. Neměl jsem ponětí, o čem se zrovna tihle dva mohou asi bavit, ale v Římě jsem znal pár pythagorejců, kteří dokázali mimořádně vynalé-zavým způsobem zaměňovat matematiku za náboženství. Zku-sil jsem si představit, jaký asi obludný minotaurský kult by mohl vzejít ze spojení Archimeda a Baala-Ahrimana.

Konečně jsme připadli na Faustu. Byla pochopitelně středem značné pozornosti. Každý se chtěl seznámit s dcerou slovutného diktátora, jehož jméno ve většině světa stále budilo bázeň. Julii coby pouhou Caesarovku přítomní hosté tolik neobletovali. Kdyby tak bývali věděli...

Psal se totiž rok slavného Prvního triumvirátu. V Římě se Caesar, Pompeius a Krassus rozhodli, že město a svět patří jen a jen jim. Dnes se o tom píše jako o nějaké celosvětově známé události, ale tehdy o tom neměl nikdo sebemenší tušení, pochopitelně kromě dotyčných zúčastněných. Ti tři totiž uzavřeli velice neformální dohodu, že si budou vzájemně hlídat své zájmy, bude-li zrovna jeden či dva z nich mimo Řím. Byla to ovšem předzvěst dalekosáhlých událostí, které měly v nepříliš vzdálené budoucnost otrást celým světem.

Toho večera nás však před pletichami mocných chránila rouška blažené nevědomosti. Netížily nás myšlenky na špinavou politiku, byli jsme svými pány a Alexandrie nám ležela u nohou.

3

„Muzeum,“ prohlásil jsem, „bylo založeno za vlády Ptolemaia I. zvaného Soter, neboli Zachránce, před dvěma sty pětácti lety.“ Podplatil jsem průvodce, aby mne naučil svůj part, který jsem během výstupu po schodech do hlavní síně přednášel Julii. „Jeho projektantem a prvním knihovníkem byl Demetrios z Faleronu. Světoznámá Knihovna je ve skutečnosti součástí Muzea. Od časů Demetriových spravuje tuto instituci a zdejší sbírky nepřerušný sled knihovníků. Demetriovými nástupci

byli Zenodotus z Efesu, Kallimachus z Kyrene, Apollonius ze Rhodu, Eratosthenes z Kyrene, Aristofanes z Byzance, Apollonius Eidograf, Aristarchus ze Samothraki...

„Já umím číst, Decie,“ přerušila mne Julia v půli knihovnické genealogie.

„Ale mně zbývá ještě sto let knihovníků,“ namítl jsem. Byl to ode mne pozoruhodný výkon, zapsat si do paměti tolik jmen za tak krátkou dobu, nutno ovšem podotknout, že nám, příslušníkům římské aristokracie, smysl pro mechanické memorování vštěpují důtkami již od raného dětství.

„Po cestě jsem přečetla o Muzeu a Knihovně vše, na co jsem přišla. Mezi záchvaty mořské nemoci se toho člověk naučí opravdu hodně.“

Na vrcholku schodiště jsme prošli mezi dvěma gigantickými obelisky. Za nimi se prostíralo nádvoří dlážděné leštěným purpurovým mramorem, jemuž vévodily nádherné sochy Athény, Apollona a Herma. K nádvoří byla obrácena průčelí těch nej-skvostnějších budov Muzea-Knihovny, velkolepé jídelny pro učence a samotného chrámu, uměřené, leč nádherné stavby zasvěcené Múzám. Za nimi se nacházela přehršel dalších budov – obytné prostory, přednáškové síně, observatoře, kolonády a tomu podobně.

Julia se nad zázraky architektury rozplývala nadšením. V tomhle ohledu nesahal Řím Alexandrii ani po kotníky. Snad jen Kapitol se mohl svou nádherou jakžtakž měřit s alexandrijskými baštami učenosti a víry a také náš Circus maximus byl o poznání větší než jejich hippodrom. Ovšem hippodrom byl z mramoru, kdežto Circus většinou ze dřeva.

„To je božské!“ zvolala.

„Přesně totéž slovo bych zvolil i já,“ přisvědčil jsem. „Co si chceš prohlédnout nejdříve?“

„Přednáškové síně a jídelnu,“ odpověděla. „Chci vidět učence pohroužené do filozofického rozjímání.“

Někdo musel Knihovnu na náš příjezd upozornit, neboť v té chvíli se objevil Amfytrion. „Bude mi potěšením doprovázet naše vznešené hosty. Muzeum je vám k dispozici.“

To poslední, co jsem si přál, byl starý uprášený Řek vklíněný mezi mě a Julii, ale má snoubenka radostně zatleskala, vykřikla, že to pro nás bude velká čest, a připravila mě tím o možnost taktně jeho nevíтанou nabídku odmítnout. Zařadil jsem se za ně a následoval je do ohromné budovy. Ve vstupním peristylu ukázal Amfytrion na řadu jmen vyrytých do stěny.

„Zde vidíte jména všech knihovníků a slovných učenců a filozofů, kteří pobývali v Muzeu od jeho založení. A zde jsou busty největších z nich.“ Elegantní kolonáda za peristylem obklopovala jezírko, v němž stálo sousoší znázorňující Orfea, kterak písni konejší divou zvěř.

„Kolonáda peripatetických filozofů,“ vysvětlil Amfytrion. „Dávají přednost rozjímání za chůze a tato kolonáda byla zbudována s ohledem na jejich potřeby. Orfea vytesala táž ruka, která vytvořila Gigantomachii u Diova oltáře v Pergamu.“

Takové umění jsem konečně mohl plně docenit i já. Byl to výkvět pozdního řeckého sochařství, jemuž jsem vždy dával přednost před úpadkovým obdobím periklovských Athén s jeho povadlými Apollony a přemrštěně cudnými Afroditami. Orfeus brnkající na lyru byl doslova ztělesněním hudby. Zvířata, která jako by se zarazila těsně před skokem, byla vyvedena v úžasných detailech. Zubatá lví tlama se právě uvolnila po děsivém zařvání, vlk se díval oddaně a přátelsky jako pes, medvěd vztyčený na zadních vypadal zaujatě. Ve skutečnosti by takový různorodý zvěřinec nikdy nikoho nenapadl, ale tohle bylo zobrazení mýtu, a k tomu téměř dokonalé.

Ovšem Julia chtěla vidět filozofy při bádání, a tak jsme se je vydali hledat. Potíž je v tom, že mimo debatování toho filozofové příliš mnoho nedělají, většinou jen tak postávají nebo posedávají nebo, v případě peripatetiků, popocházejí, rozjímají a tváří se moudře.

V přednáškové síni jsme zastihli Asklepioda, kterak informuje početné publikum lékařů o svém zjištění, že tržné rány je lépe sešívát, nikoli pálit rozžhaveným železem. Jeden z posluchačů se vytasil s otázkou, zda je případné, aby se lékař zabýval takovými problémy, ovšem Asklepiodes jej pohotově usadil.

„Ještě před velkým Hippokratem byl bůh léčení a uzdravování Asklepios. A nečteme snad v *Iliadě*, že jeho syn Machaon vlastníma rukama ošetřoval zranění řeckých hrdinů, a že jednomu z nich dokonce vytáhl z těla šíp?“ Nadšeně jsem jeho argumentu zatleskal a ze souhlasného mručení učenců jsem poznal, že Asklepiodes trefil do černého.

Z přednáškové síně jsme vyšli na prostorné nádvoří plné záhadných kamenných předmětů – vysokých vřeten, nakloněných rovin, obručí s vyrytými stupnicemi. V několika menších zařízeních jsem poznal *gnómón*, pomocí něhož stavitelé vyměřují parcely nebo legionářské tábory.

„Vítejte v mé observatoři,“ prohlásil muž, v němž jsem poznal astronoma Sosigena.

Na Juliin nyní již tradiční projev nadšení reagoval vřelým úsměvem.

„Bude mi nevýslovným potěšením seznámit vás s některými mými studiemi, má paní,“ řekl, „přiznávám však, že jen máloco je zbytečnější než astronom za denního světla.“ Jak řekl, tak učinil. Sosigenes měl naštěstí smysl pro humor, který většina zdejších filozofů nápadně postrádala. Přistihl jsem se dokonce, že doopravdy pozorně poslouchám, jak vysvětluje funkci svých

přístrojů a důležitost zaznamenávání pohybu hvězd a planet pro určování polohy lodí a výpočet skutečného data, odlišného od klouzavých dat běžného kalendáře. Spolehlivý kalendář, který dnes používáme, je právě Sosigenovým dílem, ačkoli Caesar se o něj zasloužil tím, že jej za svého působení ve funkci nejvyššího pontifika učinil oficiálním kalendářem říše. Rozhodl jsem se, že se sem některou noc vrátím a tajemství hvězd si nechám objasnit důkladněji.

Na dalším nádvoří jsme zastihli obávaného Ifikrata z Chiosu, kterak komanduje četku tesařů a kovářů při práci na složitém modelu z kamene, dřeva a lan. Když zaslechl naše kroky, popuzeně se otočil, ale usmál se a uklonil, jakmile spatřil, že na návštěvu přišel Řím.

„Na čempak právě pracujete, Ifikrate?“ zeptal se Amfytrion.

„Jeho Veličenstvo mne požádalo, abych vyřešil dlouholetý problém naplavenin ve velkém kanálu, který propojuje Středozemní a Rudé moře,“ oznámil hrdě.

„Obtížný úkol,“ poznamenal jsem. „Ovšem úspěšné řešení značně usnadní dopravu mezi Západem a Indií.“

„Rád vidím, že i člověk mimo tyto zdi má jakési povědomí o zeměpise,“ řekl Ifikrates.

„Je to jedna z disciplín, které my Římané shledáváme důležitými,“ přisvědčil jsem učeně. „Jaké je tedy vaše řešení?“

„Jádro problému spočívá ve skutečnosti, že kanál se nachází na úrovni moře, a tudíž jím prochází silný proud od západu k východu, to když se voda vlévá Heraklovými sloupy do Středozemního moře, a od východu k západu přes Hellespont.“ Při objasňování mystérií svého oboru ztratil jeho hlas na obvyklé popudlivosti a řešení palčivých přírodních problémů otevřelo stavidla jeho badatelského zápalu.

„Navrhl jsem systém vodních propustí a suchých doků na

každém konci kanálu. Když se suché doky zaplaví, lodě v nich budou vyzvednuty na patřičnou úroveň a mezilehlou vzdálenost překonají za pomoci plachet, vesel či vleku, aniž by musely bojovat se stálým proudem. Množství naplavenin, které propustmi proniknou, bude jen minimální a kanál nebude třeba čistit častěji než jednou za čtyři pět let.“

„Velmi důmyslné řešení,“ pochválil jsem jej. „Hodno následníka Archimedova.“

„Děkuji,“ odtušil kysele. „Náš uctívaný Archimedes se od Římanů takového uznání nikdy nedočkal.“ Jisté věci nám Řekové nikdy neodpustí.

„Ach ano, jistě, byla to politováníhodná událost, ale zavinil si to sám. Pochopte, když římsí vojáci po dlouhém obléhání vtrhnou do města, plení, loupí a masakrují každého, kdo se postaví na odpor, není zrovna moudré drze jim odmlouvat. Kdyby býval držel jazyk za zuby a podřídil se, nic by se mu nestalo. Marcellus se však nad tou zprávou velmi zarmoutil a dal starému Archimedovi postavit nádhernou hrobku.“

„Samozřejmě,“ procedil Ifikrates mezi zuby.

„Povězte, učený Ifikrate,“ vložila se rychle do hovoru Julia, „jaké další projekty nosíte v hlavě? Ve svých knihách píšete, že si neustále v duchu pohráváte s několika plány najednou.“

„Račte za mnou,“ řekl a uvedl nás do prostorné místnosti přiléhající k nádvoří, kde dělníci stavěli jeho vodní propust. Uvnitř nebylo k hnutí pro police a stoly, na kterých ležely rozmanité modely v různé fázi rozpracovanosti. Většina z nich, jak Ifikrates vysvětlil, měla cosi do činění se zvedáním závaží či vody. Ukázal jsem na jeden exemplář s dlouhým ramenem, na jehož jednom konci bylo protizávaží a na druhém prak.

„Katapult?“ zeptal jsem se.

„Nikoli, válečné stroje nestavím. Jde o zdokonalený jeřáb ke

zvedání těžkých balvanů. Několik římských mechaniků o něj projevilo zájem. Při stavbě vašich velkých mostů a akvaduktů bude takový stroj neocenitelný.“

Zatímco hovořil s Julií a knihovníkem, procházel jsem se po místnosti a obdivoval jeho překvapivě srozumitelné nákresy a diagramy, jež využívaly poznatky geometrie a matematiky k tomu či onomu konkrétnímu účelu. Takovou filozofii jsem uměl ocenit, třebaže její zastánce byl mužem nanejvýš protivným. Otevřené police se prohýbaly pod papyry a svitky. Na jednom stole ležel nadměrný svitek s rukojetí z tmavého olejnatého olivového dřeva potřísněného rumělkou. Na první pohled jsem poznal, že není vyroben z egyptského papyru, nýbrž z pergamského papíru. Vzal jsem jej do ruky a začal jej rozvíjet, ale Ifikrates si nápadně hlasitě odkašlal.

„Promiňte, senátore,“ řekl a rychle mi masivní svitek odebral. „To je rozpracovaná studie jednoho kolegy, jež mi byla zapůjčena pod podmínkou, že do ní nikdo nenahlédne, dokud nebude dokončena a zveřejněna.“ Zamkl dokument do ozdobné skříňky a mě napadlo, že bych rád viděl člověka, který by Ifikratovi z Chiosu svěřil byt i prázdný papyrus.

„Když už mluvíme o svících,“ zachránila situaci Julia, „vzpomněla jsem si, že jsme ještě nenavštívili slavnou Knihovnu. A kdo by mi mohl být lepším průvodcem než sám její správce?“ Kvapně jsme se s nesnášenlivým matematikem rozloučili a ten nás na oplátku počastoval jakýmsi nezdvořilým zabručením.

Knihovnu jsem si prošel již dříve, a jakmile člověk viděl jedno obří skladiště plné knih, jako by je viděl všechny. Navíc mi vadil hluk, který vydávaly stovky učenců předčítajících z plných plic. Římané čtou zdvořilým, kultivovaným šepotem, ne tak ovšem Řekové či ještě hůř Asiaté. Nechal jsem Julii a Amfytriona, ať se pochybné zábavě v Knihovně věnují sami, a bloumal po vel-

Toto je pouze náhled elektronické knihy.
Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém
obchodě společnosti eReading.